

Voorwoord	7
1 Nut en noodzaak van reflectie op goede zorg	9
Zorgen als morele praktijk	11
Ethiek, moraal, morele kwesties, morele intuïties en moreel beraad	12
Morele kwesties	14
Het nut van ethische reflectie	16
Dit boek	16
2 Van waarden naar normen en omgekeerd	19
Richtingaanwijzers en verkeersborden	20
Bronnen van moraal	21
Moraal in zorgorganisaties	22
Van waarden naar normen	24
Van normen naar waarden	27
In de knel tussen waarden en normen	29
Verplaatsing als essentiële morele stap	33
3 De ander zien als persoon	35
Mensen: niet gelijk, wel gelijkwaardig	35
Respect en zelfrespect	38
Oog hebben voor belangen	42
Afstand en nabijheid	46
4 Respect voor autonomie	53
Opvattingen van autonomie	54
Wiens keuzes en wensen?	57
Van psychiatrische patiënten naar burgers met psychische problemen	59
Autonomie en bemoeizorg	61
Wilsbekwaam?	66
Rehabilitatie en autonomie	67
5 Omtrent regels en afspraken	71
Afspraken en 'echte' afspraken	72
Als-dan-afspraken	74
De rekkelijken en de preciezen	76

Verschuivende afspraken	79
Klem tussen afspraken	80
6 De rol van emoties bij morele oordeelsvorming	83
Emoties en morele intuïties	86
Voelen, reflecteren, oordelen: de dialoog	88
Romanliteratuur als leidraad bij morele oordeelsvorming	93
Het zoeken van het juiste midden	94
7 Intimiteit, seksualiteit en kinderwens	99
Feiten en ervaringen	100
Belangrijke waarden	102
Seksualiteit is persoonlijk	104
Verschil in visie	105
Niet te veel en niet te weinig	110
Kinderwens en ouderschap	111
8 Vragen op het grensvlak van recht en ethiek	115
Recht en ethiek: raakvlak en spanningsveld	116
Rechten en plichten	118
Juridische antwoorden op morele vragen	119
Morele vragen door juridische regels	123
Regels tussen recht en ethiek	125
Goed hulpverlenerschap	125
9 Integraal ethiekbeleid	129
De hoogste tijd voor reflectie	130
Spiegels en ontdekkingsreizen	131
Ethische reflectie is gewoon werk	133
Wiens verhaal wordt gehoord?	136
Tijd voor reflectie organiseren	139
Nawoord	143
Literatuur	145
Websites	152
Register	153
Over de auteurs	159